Pargas
Parainen

SKÄRGÅRDSPROGRAM 2026 - 2029

Utkast för stadsstyrelsen 5.10 2026

foto: Eva Sjöman

VISION

Vi skapar tillsammans en skärgård där tillväxt syns och känns i vardagen – i ett starkt och tryggt lokalt liv, i hem och arbetsplatser. Fysisk och digital tillgänglighet och fungerande service gör det möjligt och attraktivt att leva, arbeta och driva företag i skärgården året runt.

Tillväxt skapas genom mod, smidighet och kärlek, och märks i stolthet för vår skärgård, gemenskap och livskvalitet, inte bara i siffror.

Skärgårdsprogrammet i korthet

Pargas är världens örikaste skärgårdsstad, en stad där vattenbarriärer, utspridd bosättning och långa tidsmässiga avstånd påverkar förutsättningarna för boende, arbete, företagande, service, beredskap och livskraft. I skärgårdssamhällen hänger arbetsplatser, service, skola, färjor, företagande och inflyttning så tätt samman, att en förändring i en enda del snabbt påverkar hela lokalsamhällets livskraft. Därför behövs ett skärgårdsprogram som inte behandlar skärgården som ett undantag, utan som en särskild utvecklingsmiljö med egna möjligheter, villkor och behov.

Programmet konkretiserar Pargas strategi 2030, Tillväxt som syns och känns, i skärgårdens särskilda förhållanden. I en stad där tillväxt ska synas i vardagen, i hem, arbetsplatser, service, företagande, gemenskap och livskvalitet, behöver skärgårdens utveckling styras med helhetssyn. Programmet visar hur stadens strategis mål gällande en växande, hållbar och inkluderande skärgårdsstad omsätts i praktiska åtgärder. Programmet inskränker sig inte till vad staden ensam kan eller skall göra, utan listar även åtgärder som tredje sektorn och övriga myndigheter har för avsikt att eller bör vidta, och där staden kan ha en stimulerande eller intressebevakande roll.

Enligt lagen om främjande av skärgårdens utveckling ska staten och kommunerna bevara och utveckla möjligheterna till fast bosättning, säkerställa möjligheter till utkomst, trafik och basservice samt skydda skärgårdens landskapsbild och natur. Detta program gör det ansvaret konkret i Pargas och visar hur staden vill utveckla sin skärgård med helhetssyn, långsiktighet och stolthet.

Genomförandet kräver prioriteringar. Åtgärder för programperioden väljs och förverkligas i samråd med stadens olika organ utifrån behov, resurser, samverkan och extern finansiering.

Pargas stads hela organisation arbetar för genomförande av och intressebevakning enligt skärgårdsprogrammet. Arbetet koordineras av det strategiska tillväxtprojektet Från ö till ö. Arbetet sker i samverkan med Från hamn till hamn, som ansvarar för Nagus centrumutveckling där åtgärderna berör den helheten, och med Från fyr till fyr, som ansvarar för den externa kommunikationen. Tillväxtprojekten har även en viktig roll i att samla, stöda och stimulera de insatser som behöver genomföras tillsammans med andra aktörer.

Arbetet att ta fram programmet har koordinerats av Pargas stad och byggts upp i samarbete med invånare, unga, äldre, föreningar, företag och andra lokala aktörer. Målen och åtgärderna utgår från skärgårdens egna erfarenheter och är utarbetade med framtids-, skärgårds- och landsbygdsforskning samt de bobarhetsanalyser som gjorts i skärgården som utgångspunkt.

Staden som vägvisare för tillväxt i skärgården

Pargas stad är en föregångare i hur en skärgård utvecklas med sina styrkor som utgångspunkt. Skärgårdens framtid ligger inte i att allt förblir som förr, utan i att rätt satsningar gör det möjligt att bo, arbeta, driva företag och leva gott också då samhället förändras. Skärgårdsprogrammet konkretiserar Pargas strategi 2030 i skärgårdens särskilda förhållanden. Strategins mål om tillväxt som syns och känns omsätts här i åtgärder för tillgänglighet, basservice, boende, näringsliv, livsmiljö och identitet. Programmet stöder särskilt målet om en växande skärgårdsstad där människor vill bo, företag kan utvecklas och vardagen fungerar året runt.

1 Staden utvecklar skärgården

Pargas stad väljer att aktivt utveckla sin skärgård. Staden iakttar, att även små åtgärder kan få avgörande konsekvenser för små ösamhällen. Varje enskild arbetsplats och funktion kan vara avgörande för ett skärgårdssamhälles överlevnad.

Det innebär bland annat att staden motverkar centralisering av sina arbetsplatser och samhällsfunktioner där det är skadligt för lokalsammhällen, och aktivt utvecklar förutsättningar för boende och näringsliv.

Organisationen stimulerar både personal och invånare att känna tillhörighet till och arbeta för hela staden och dess olika unika områden.

2 Skärgårds-konsekvensbedömning i stadens beslut

Betydande politiska och tjänsteinnehavarbeslut som kan påverka skärgården gällande t.ex. boende och inflyttning, basservice och välfärd, trafik och tillgänglighet, näringsliv och arbetsplatser, beredskap, livsmiljö och livskraft föregås av en skärgårdskonsekvensbedömning.

Bedömningen synliggör hur beslut påverkar möjligheten att bo, leva, verka och driva företag i områden där vattenbarriärer, utspridd bosättning och beroende av vattenförbindelser skapar särskilda villkor.

Konsekvensbedömningen är ett praktiskt verktyg som är integrerad i normal beredning.

3 Skärgårdsnämnden svarar för skärgårdsfrågorna

Staden har en skärgårdsnämnd som arbetar för främjandet av skärgårdsbefolkningens välbefinnande, områdets livskraft och en hållbar utveckling.

Nämnden följer i den rollen upp skärgårdsprogrammets förverkligande.

Skärgårdsnämnden hörs i de frågor som omnämns i förvaltningsstadgan.

Skärgårdsprogrammets strategiska mål

De åtgärder som ingår i programmet har olika karaktär och huvudmän, och stadens roll varierar:

Genomföra

Åtgärder som är färdigt planerade och finansierade genomförs enligt plan och levererar resultat enligt tidtabell.

Samordna och pilotera

Åtgärder som kräver samarbete mellan flera aktörer samordnas, och nya lösningar testas genom pilotprojekt.

Intressebevaka och stimulera

Åtgärder som behöver påverkan och drivkraft bevakas, och initiativ stimuleras för att möjliggöra lösningen.

Kommunicera

Åtgärder synliggörs, budskap och ny kunskap förmedlas till olika målgrupper, och dialog förs för att engagera och skapa stöd för genomförandet och förändringen.

Strategiskt mål 1: Tillgänglighet

Målbild
Fungerande transporter, post samt stabil digital infrastruktur skapar trygghet i vardagen och möjliggör kvarboende, näringsliv, inflyttning och distansarbete som en grundförutsättning för att leva, arbeta och driva företag i skärgården. Tillgängligheten fungerar året runt i vardag, vid störningar och i krissituationer. Skärgårdens tillgänglighet upplevs som en styrka som möjliggör liv och utveckling.

VAD DETTA INNEBÄR

Koppling till stadens strategi Tillväxt som syns och känns
Målet stöder strategins ambition om en smidig vardag och en stad där människor och företag kan utvecklas, genom att göra fysisk och digital tillgänglighet till bärande infrastruktur i skärgården.

Åtgärdshelhet	Mål	Centrala insatser	Centrala aktörer
1.1 Smidiga resekedjor	Det är smidigt att bo, arbeta, studera, få vård och vara aktiv i skärgården utan att vardagen blir ett logistikprojekt.	• Vi **genomför** och **samordnar** förbättrade och förtydligade resekedjor för att kunna bo, leva och bedriva näringar i området. • Vi **genomför** anropsstyrd trafik och öppna lämpliga skoltransportlösningar för fler resenärer. • Vi **genomför, kommunicerar** och **intressebevakar** den interna trafikens närvaro i nationella och internationella ruttplaneringsverktyg.	Traficom; Livskraftscentralen; Skärgårdsdelegationen; Pargas stad; Trafikidkarna
1.2 Välfungerande digitala förbindelser	Telefon- och dataförbindelser fungerar stabilt i vardagen, också för distansarbete och framtida kapacitetsbehov.	• Vi **intressebevakar** minskning av täckningsluckor i mobilnät, fiber och trådlöst bredband. • Vi **stimulerar** fiberutbyggnad där förutsättningar finns. • Vi **intressebevakar** skärgårdens behov gentemot operatörer, Traficom och statliga bredbandsmål.	Traficom; Kommunikationsministeriet; Operatörer; Skärgårdsdelegationen
1.3 Post, paket och vardagslogistik	Tillgången till post- och paketleveranser är tryggad som del av vardagsliv, näringsliv och attraktivt boende.	• Vi **intressebevakar** att leveranser fungerar och utvecklas. • Vi **intressebevakar** logistiknoder, paketboxar, samdistribution och kritiska leveransprocesser.	Traficom; Skärgårdsdelegationen; Paketleverantörer; Itella
1.4 Resiliens och beredskap i särförhållanden	Skärgården är trygg även när allt inte fungerar, med tydliga roller, fungerande kommunikation och snabb återhämtning.	• Vi **genomför** utveckling för stadens interna scenarier, ansvarsfördelning och kommunikation vid störningar. • Vi **intressebevakar** existensen av reservkraft, VIRVE-tillgänglighet, basstationer och redundans. • Vi **intressebevakar** klargörande av förbindelsefartygens och färjornas roll i störningslägen.	Erillisverkot; Kyberturvallisuuskeskus (Traficom); Livskraftscentralen; Kommunikationsministeriet; Skärgårdsdelegationen; Pargas stad

Mätare

1.1 Antal rutter i digitala resekedjesystem ; 1.2 Andel hushåll med tillgång till fast bredband eller 5G >100Mbit/s; 1.3 Mängden fraktbolag som levererar paket till huvudöarna; 1.4

Strategiskt mål 2: Basservice och välfärd

Målbild
Genom samordnade, flexibla och platsanpassade lösningar tryggas välfärdstjänster utan att bygga upp parallella strukturer. Fungerande skärgårdssamhällen med grundläggande vård, äldreomsorg, skolor, barnfamiljers smidiga vardag och förebyggande välfärd fungerar nära människor. Digitala lösningar förbättrar tillgängligheten, men ersätter inte nödvändig fysisk service där avstånd, funktionsförmåga eller språk gör digital service otillräcklig.

VAD DETTA INNEBÄR

Koppling till stadens strategi Tillväxt som syns och känns
Målet stöder Pargas stads strategi genom att säkra den trygga och smidiga vardag som krävs för att människor ska kunna bo kvar, flytta till och leva gott i skärgården året runt. Fysisk basservice på huvudöarna, kompletterad av fungerande digitala lösningar, stärker samtidigt lokalsamhällenas arbetsplatser, inflyttning, skola, handel och framtidstro.

Åtgärdshelhet	Mål	Centrala insatser	Centrala aktörer
2.1 Fysisk basservice nära människorna, digitalt som stöd	Grundläggande vård och övrig basservice finns fysiskt tillgänglig på alla huvudöar. Digitala tjänster kompletterar när de fungerar och inte skapar utanförskap.	• Vi **intressebevakar och stimulerar** Varha-arbetet i skärgården. • Vi **stimulerar** Varha till skärgårdsanpassad modell för fysisk vård inklusive pilotering av nya modeller. • Vi **intressebevakar** att servicebeslut beaktar verkliga restider, färjeförbindelser och säsongsvariationer. • Vi **genomför** samarbete kring digistöd.	Varha; Livskraftscentralen; Traficom; Pargas stad
2.2 Smidig vardag för barnfamiljer	Barnfamiljer kan flytta till och bo kvar utan att vardagen blir orimlig.	• Vi **genomför** smidigt tillgänglig småbarnspedagogik och skola. • Vi **genomför** och **stimulerar** föreningar att utveckla hobbymöjligheter efter skoldagen på huvudöarna. • Vi **genomför** koppling mellan barnfamiljers behov till bostadsutveckling och fysisk tillgänglighet. • Vi och lokalsamhället **kommunicerar** tryggheten och vardagslösningarna i skärgården.	Pargas stad, tredje sektorn; fastighets- och markärare; investerare
2.3 Bo kvar i skärgården som äldre	Äldre hittar seniorvänliga bostäder, tillgänglig vardagsservice och meningsfull delaktighet.	• Vi **stimulerar** utveckling av åldersvänliga boendemiljöer nära service. • Vi **intressebevakar** tillgången till fysisk vård och viktiga tjänster. • Vi **stimulerar** tredje sektorns aktiviteter som minskar ensamhet och stärker delaktighet.	Pargas stad; Varha; tredje sektorn; fastighets- och markärare; investerare

Mätare
2.1 Öar med läkartjänster, tandvård och boendeservice för äldre ; Ambulansvårdens tid i medeltal för att nå patient
2.2 Antal personer under 18 år bakom vattenförbindelser;

Strategiskt mål 3: Boende och inflyttning

Målbild
Skärgårdens erbjuder smidiga möjligheter att bo, deltidsbo och etablera sig långsiktigt. Många deltidsboende, tidigare skärgårdsbor och övriga målgrupper som drömmer om att bo i skärgården gör valet att flytta till skärgående då boende, arbete, service, tillgänglighet och social integration upplevs som en helhet. Bostadsutbudet, särskilt hyresbostäder och flexibla boendeformer, skapar tillsammans med arbetsplatser och fungerande basservice goda möjligheter till tillväxt.

VAD DETTA INNEBÄR

Koppling till stadens strategi Tillväxt som syns och känns
Målet konkretiserar strategins mål om en skärgårdsstad som växer genom att göra boende, inflyttning och kvarboende möjliga och attraktiva i olika livsskeden.

Åtgärdshelhet	Mål	Centrala insatser	Centrala aktörer
3.1 Tillgång till bostäder som matchar livsskeden	Det finns bostäder som motsvarar olika målgruppers behov: barnfamiljer, arbetskraft, äldre och personer behöver hyresbostad (t.ex. unga, säsongsarbetare och personer som vill prova på skärgårdsboende).	• Vi **genomför** definition per område vilka bostadstyper som saknas och **genomför** planläggning i dialog med lokalsamhället och investerare. • Vi **samordnar** med stadens hyresbolag för att utveckla befintliga och nya hyresbostäder. • Vi **stimulerar** tredje sektorn och näringslivet till uthyrning och försäljning av tomma eller underutnyttjade bostäder.	Pargas stads hyresbolag; Pargas stad; tredje sektorn; fastighets- och markärare; investerare
3.2 Sänk tröskeln att flytta	Det är enkelt och tryggt att ta steget från intresse till faktisk inflyttning, och potentiellt intresserade nås av lättillgänglig information om processen.	• Vi **kommunicerar** samlad vägledning kring boende, arbete, service, skolgång, bygglov och vardagslogistik och genomför tillsammans med tredje sektorn utveckling av "så här fungerar det att bo här"-informationspaket. • Vi **stimulerar** lokalsamhällen och fastighetsägare till att erbjuda möjligheter till testboende i alla kommundelar. • Vi **genomför** smidiga processer för inflyttningskritiska ärenden.	Pargas stad; tredje sektorn; fastighetsägare
3.3 Deltidsboende större del av året	Fler deltidsboende spenderar mer tid i skärgården och ser skärgården som en möjlig framtida hemort.	• Vi **stimulerar** och **samordnar** med tredje sektorn i lokalsamhällena för ett "Välkommen hem"-koncept. • Vi **stimulerar** tredje sektorn till strukturer för delaktighet och nätverk. • Vi **stimulerar** till möjligheter till distansarbete för deltidsboenden och nyetablerade mikroföretagare (hubbar, arbetsutrymmen).	Tredje sektorn; Pargas stad; fastighetsägare
3.4 Möjliggör kvarboende genom hela livet	Invånare kan bo kvar genom olika livsskeden, även när funktionsförmåga och servicebehov förändras.	• Vi **stimulerar** till seniorvänliga och tillgängliga boendelösningar nära service. • Vi **genomför** planläggning och **samordning** i områden med basservice, tillgänglighet och vardagslogistik. • Vi **intressebevakar** Varha gällande och **stimulerar** tredje sektorn och privata aktörer till åtgärder som stöder kvarboende.	Pargas stad; markägare; investerare; Varha; Livskraftscentralen; tredje sektorn

Mätare
3.1 - 3.3 Antal inflyttare; 3.4 Ökat antal boendelösningar för äldre

Strategiskt mål 4: Näringsliv och turism

Målbild
Ett livskraftigt näringsliv året om skapar arbetsplatser, upprätthåller service och gör det möjligt att bo och arbeta. Turism och deltidsboende är viktiga drivkrafter vars förändring mot längre säsonger skapar tillväxt. Genom en bred lokal ekonomi där flera näringar kompletterar varandra har stabilitet och resiliens utvecklats.

VAD DETTA INNEBÄR

1 Små lokala marknader kräver större flöden

Den fasta befolkningen räcker inte överallt som kundunderlag för ett livskraftigt näringsliv året om. Skärgården behöver därför starka kopplingar till besökare, deltidsboende, inflyttare, distansarbetare och regional efterfrågan.

2 Säsongsvariation skapar både möjlighet och sårbarhet

Turism och deltidsboende ger avgörande efterfrågan, men när användningen koncentreras till en kort högsäsong blir företag, arbetsplatser och service sårbara. Skärgårdens ekonomi behöver därför utvecklas så att fler tjänster, aktiviteter och boendeformer fungerar och attraherar även vår, höst och vinter.

3 Också deltidsboendens säsongsvariation påverkar hela ekonomin

Variation i efterfrågan påverkar handel, byggande, transporter, service och möjligheter till arbete året om, och genom detta även möjligheten att flytta till skärgården.

4 Lokal nytta kräver lokal värdefångst

Fler besökare eller större flöden räcker inte om konsumtionen snabbt lämnar området. Den verkliga nyttan uppstår när besök, deltidsboende och lokal efterfrågan stärker lokala företag, lokala jobb, lokala inköp och samarbete mellan branscher. Skärgårdens utveckling handlar därför om lokal värdefångst, inte bara volym.

5 Ett robust näringsliv behöver flera ben att stå på

Ett skärgårdssamhälle blir sårbart om ekonomin vilar på för få verksamheter. Lant- och skogsbruk samt fiskenäring, turism, service, byggande, kultur, mat, distansarbete och småföretagande behöver tillsammans skapa en bredare och mer stabil ekonomi. En bredare näringsstrutur minskar sårbarheten, stärker helårssysselsättningen och gör lokalsamhällena mindre beroende av en enskild säsong, aktör eller verksamhet.

Koppling till stadens strategi Tillväxt som syns och känns
Målet stöder strategins tillväxtambition genom att stärka arbetsplatser, företagande, helårsekonomi och lokal värdefångst.

Åtgärdshelhet	Mål	Centrala insatser	Centrala aktörer
4.1 Försörjning stärker livsförutsättningar	Det är realistiskt att bo, arbeta och driva företag i skärgården eftersom arbetsmöjligheter är synliga, distansarbete fungerar och företagande stöds.	• Vi **genomför** utveckling av stadens egna arbetsplatser i skärgården. • Vi **kommunicerar** arbetsmöjligheter och företagarbehov i skärgården. • Vi **stimulerar** till distansarbetsnoder kopplade till servicepunkter. • Vi **genomför** lågtröskelstöd för småföretagande.	Pargas stad; näringslivet; Forststyrelsen; tredje sektorn
4.2 Lokal värdefångst	En större del av konsumtionen från invånare, deltidsboende och besökare stannar lokalt.	• Vi **kommunicerar** synlighet för lokala produkter och leverantörskedjor. • Vi **genomför** och **stimulerar** servicepunkter och bynoder som kombinerar flera funktioner. • Vi **stimulerar** nätverkande samt samarbete för synlighet mellan företag och branscher och stoltheten gällande skärgården som ursprung.	Näringslivet; företagarföreningar; Pargas stad
4.3 Kompetens, arbetskraft och företagare	Skärgården upplevs som en attraktiv och möjlig plats för företagande, arbetskraft och unga entreprenörer.	• Vi **stimulerar** tillgång till verksamhetslokaler, mark och företagsmiljöer. • Vi **stimulerar** till inflyttning av arbetskraft och företagare genom satsningar på boende, nätverk, servicekultur och Välkommen hem-koncept. • Vi **genomför** stöd för generationsväxling, ägarbyten och ungt entreprenörskap.	Pargas kyrkliga samfällighet; fastighetsägare; näringsliv; tredje sektorn
4.4 Helårsekonomi	Efterfrågan är jämnare över året, vilket skapar stabilare företag, fler arbetstillfällen och bättre service.	• Vi både **genomför** och stöder utveckling av mera besöksinkvartering, turismprodukter och evenemang för övriga säsonger än högsäsong, rutter och öppettider utanför högsäsong. • Vi **genomför** stärkande av destinationsmarknadsföring för tystare säsonger och stimulerar till korsmarknadsföring • Vi **intressebevakar** ringvägarnas kvalitet, trygghet och öppettider. • Vi **stimulerar** möjligheter till distansarbete för deltidsboende utanför sommaren.	Näringsliv; tredje sektorn; Pargas stad; Forststyrelsen; Visit Turku Archipelago
4.5 Robust lokal ekonomi	Skärgården har flera ben att stå på och bättre förutsättningar för arbete året om. Kompetensutveckling, nätverk, innovationer, digitalisering och samarbete stärker företagens konkurrenskraft, lönsamhet och förmåga att skapa arbetsplatser i skärgården.	• Vi **kommunicerar** finansieringsmöjligheter för utveckling och investering. • Vi **intressebevakar** bättre vardagslogistik för säsongsarbetskraft. • Vi **samordnar** företagens tillgång till kompetensutveckling, utbildningar och affärsutvecklingstjänster. • Vi **samordnar** företagsnätverk, klustersamarbeten och erfarenhetsutbyte mellan företag och branscher och stöder digitalisering, hållbar omställning och innovationer som bidrar till ökad konkurrenskraft. Vi samordnar tillsammans med samarbetspartners forum där företag, utbildningsaktörer, offentliga organisationer och finansiärer kan utveckla gemensamma initiativ.	Pargas stad; näringslivet; Visit Turku Archipelago

Mätare
4.1 Arbetslöshetsgrad; 4.2 - 4.5 Företagsbarometer, antal företag, € extern finansiering från EU åt företag

Strategiskt mål 5: Livsmiljö

Målbild
Det som planeras i dag formar skärgårdens livsmiljö i generationer. Skärgårdens natur, landskap, kultur, språk och lokala kunskap utvecklas som en stark grund för välmående, inflyttning, turism och näringsliv. Utveckling styrs så att naturens bärkraft, landskapsvärden och kulturarv inte förbrukas, utan blir grunden för framtidens livskraft. Staden arbetar utgående från sitt klimat- och miljöprogram 2023-2035.

VAD DETTA INNEBÄR

1 Skärgårdens särprägel är grunden för dess attraktionskraft

Skärgårdens natur och det rena havet, tystnaden, tryggheten, den småskaliga genuina bebyggelsen och kulturmiljön är grunden för skärgårdens livskraft. Utveckling, byggande, turism och besöksnäring av småskalig karaktär stöder detta så att ekologiska värden, kulturmiljöer och platsens särprägel stärks i stället för att urholkas.

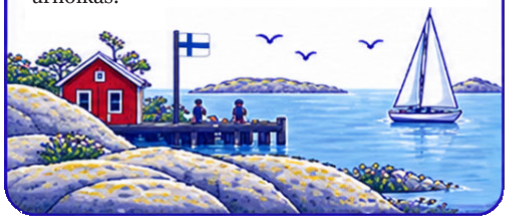

2 Styrd utveckling skyddar både naturen och livskraften

Skärgårdens attraktionskraft kan inte byggas genom att stegvis utarma de omgivningar, som gör området unikt. Bebyggelse, turism, trafik och service behöver styras till platser, där belastningen kan kontrolleras, speciellt till befintliga byacentrum och till knytpunkter för infra, medan känsliga naturområden och kulturmiljöer skyddas för framtiden.

3 Ett levande Skärgårdshav kräver både stora och nära lösningar

Ett rent och levande hav är en grundförutsättning för skärgårdens natur, kultur, boende, turism och näringsliv. Övergödningen behöver minska på flere nivåer: genom minskade och reglerade utsläpp i avrinningsområdet och i lantbruk, och genom lokala fungerande lösningar för avloppsvatten, torrdass, avfall, hamnar och båtliv.

4 Lokal kunskap och delaktighet gör hållbarhet möjlig

Hållbar utveckling för en bra framtid lyckas då invånare, deltidsboende, företag, föreningar och besökare förstår skärgårdens särdrag och känner ansvar för platsens framtid. Skärgårdskunskap, kultur, språk, lokal identitet och gemensamt engagemang behövs för att skapa en utgångspunkt för hållbar natur- och livsmiljö samt identitet i fokus, inte som något vid sidan av det.

Koppling till stadens strategi Tillväxt som syns och känns
Målet stöder strategins genom kärlek till hur vår stad, dess invånare och miljö mår och arbete för en trygg, ansvarstagande och hållbar framtid.

Åtgärdshelhet	Mål	Centrala insatser	Centrala aktörer
5.1 Hållbar planering och markanvändning	Bebyggelse och livsmiljö utvecklas med naturens bärkraft, landskapsvärden och långsiktig hållbarhet som utgångspunkt.	• Vi **genomför** tydliga och förutsägbara planeringsprocesser. • Vi **genomför** huvudöarnas utveckling iakttagande deras styrkor, särdrag och också olikformade utmaningar. • Vi **stimulerar** mindre öars livskraft. • Vi **genomför** iakttagande av natur-, landskaps- och kulturvärden i planering och markanvändning.	Pargas stad, klimat- och miljöprogrammet; livskraftcentralen; Syke; markägare; lantbruk
5.2 Ett välmående Skärgårdshav	Skärgårdshavets ekologiska tillstånd stärks och tryggas långsiktigt som grund för boende, rekreation, näringsliv och besöksnäring.	• Vi **genomför** deltagande i regionala vattenvårdsprojekt. • Vi **genomför** och **stimulerar** minskning av lokal belastning från avlopp, markanvändning, båtliv och kustnära verksamhet. • Vi **stimulerar** till samverkan mellan markägare, föreningar, näringsliv och statliga aktörer. • Vi **genomför** integrering av vattenvård i planering av boende och och näringar.	Livskraftcentralen; Syke; Skärgårdshavets biosfärområde; markägare; lant- och skogsbruks och fiskerinäringen; Pargas stad; markägare; näringslivet
5.3 Fungerande lösningar för avfall och avlopp	Det är enkelt för invånare, deltidsboende och besökare att göra rätt, och lösningarna fungerar året runt samt vid besökstoppar.	• Vi **genomför** framtagande av information om torrdass, gråvatten och avfallslösningar. • Vi **kommunicerar** goda exempel och lösningsinriktad rådgivning. • Vi **genomför** samordning av byggnadstillsynens och miljömyndigheternas information. • Vi **piloterar** och **kommunicerar** lösningar för hamnar, naturhamnar och besöksmål.	Pargas stad; livskraftscentralen; Syke; näringslivet
5.4 Stark skärgårdsidentitet och kultur	Skärgårdsidentitet, tvåspråkig kultur och lokalt kulturarv stärker välmående, inflyttning och hållbar turism.	• Vi **genomför** utveckling av skärgårdskunskap och i stadens skolor. • Vi **stimulerar** föreningar att stärka lokal identitet och kultur. • Vi **samordnar** synliggörandet av lokala evenemang. • Vi **genomför** och samordnar stärkande av skärgårdsteman i produktutveckling och marknadsföring.	Pargas stad; Skärgårdshavets biosfärområde; tredje sektorn; näringslivet
5.5 Strategiskt styrd, hållbar turism i känsliga miljöer	Turismen växer kvalitativt utan att naturens eller lokalsamhällets bärkraft överskrids.	• Vi **genomför** åtgärder som minskar slitage, exempelvis leder och anvisningar. • Vi **genomför** utveckling av lokalt förankrade kriterier för hållbar naturturism. • Vi **genomför** styrd utveckling av svagare säsonger och nya besöksområden.	Pargas stad; näringslivet; Visit Turku Archipelago

Mätare

5.2 Antal samarbeten gällande vattenvårdsåtgärder ; 5.3 Genomförd informationsinsats ; 5.4 Antal skolor med skärgårdskunskap som tema ; 5.5 Genomförd slitageminskning i tryckpunkter, antal insatser.

Uppföljning och styrning

Åtgärderdsprioriteringar görs årligen som en del av stadens strategiska styrning i samarbete med skärgårdsnämnden och stadens övriga organ. Fokus läggs på de insatser som bäst stöder tillväxt som syns och känns i skärgårdens vardag och för vilka finansiering vid behov hittas.

Skärgårdsprogrammets förverkligande koordineras av tillväxtprojektet Från ö till ö som rapporterar åt stadens ledningsgrupp, skärgårdsnämnd, styrelse och fullmäktige. Uppföljningen ska visa vad som har genomförts, vad som pågår och vad som planeras. Uppföljningen ska också visa hur programmet stärker de grundläggande livsförutsättningarna i skärgården.

- Från ö till ö sammanställer en årlig rapport för skärgårdsprogrammets åtgärder samt rapporterar till skärgårdsnämnden mötesvis.
- Åtgärder som kräver budget, investeringar eller nya politiska vägval förs till stadens normala beslutsprocess.
- Skärgårdskonsekvensbedömning används i beredning av beslut som berör livsförutsättningar i skärgården, beaktande skärgårdsprogrammets prioriteringar, och användningen av skärgårdskonsekvensbedömning följs upp årligen.
- Skärgårdsnämnden följer programmets helhet och lyfter prioriteringar. vidare i stadens beslutsfattande.

Uppföljningsnivå	Fråga som ska besvaras
Genomförande	Har åtgärder startat? Finns ansvar, tidsplan, resurser och nästa steg?
Resultat i vardagen	Märks förbättringar i tillgänglighet, service, boende, arbete, lokal ekonomi eller livsmiljö?
Strategisk effekt	Stärks inflyttning, kvarboende, företagsförutsättningar, beredskap, identitet och hållbar utveckling?
Intressebevakning	Vilka externa beslut, finansieringsfrågor eller myndighetsprocesser påverkas och med vilket resultat?

Arbetet för att uppgöra skärgårdsprogrammet har koordinerats av följande arbetsgrupp utsedd av skärgårdsnämnden:

- Christer Friis (ordförande)
- Aada Ala-Tala
- Erika Silventoinen
- Kaj-Johan Karlsson
- Maija Elenius
- Nina Söderlund
- Rolf Schwartz
- Petra Öhman (sekreterare)
- Benjamin Donner (skärgårdschef, Pargas stad)

Arbetsverkstäder har ordnats med bland annat följande:

- Invånare, föreningar och näringsliv Nagu, Korpo, Pargas och Houtskär
- Invånare, föreningar och näringsliv Iniö
- Ungdomsparlamentets och skolornas elevrådsrepresentanter
- Äldrerådet
- Rådet för personer med funktionsnedsättning
- Skärgårdsnämnden
- Skolornas rektorer
- Stadens avdelningar och enheter
- Stadens ledningsgrupp

Programmet har godkänts av skärgårdsnämnden 8.9 2026, stadsstyrelsen xx.xx.xxxx och fullmäktige xx.xx.xxxx .

Centrala källor och forskning som använts för skärgårdsprogrammet

- Pargas stads strategi 2030, Tillväxt som syns och känns (Pargas stad 2025)
- Bilaga: Kunskapsunderlag för Pargas stads skärgårdsprogram 2026 - 2029 (Pargas stad 2026)
- Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset 2024, Paraisten kaupunki (Visitory 2025)
- Bobarhetsrapport Houtskär | Iniö | Korpo | Nagu (Skärgårdshavets biosfärområde 2025)
- Incitament för att flytta till landsbygden och skärgården (Statsrådets kansli 2025:9)
- Nationellt program för utveckling av skärgårds- och insjöområdena 2024 – 2027 (Jord- och skogsbruksministeriet 2024:28)
- Saariston tietopaketti – Suomen saariston tilannekuva 2024 (Maa- ja metsätalousministeriö 2024)
- Kausiasutus saaristoisilla hyvinvointialueilla (Maa- ja metsätalousministeriö 2025

Fakta: Mänsklig närvaro bakom vattenförbindelser

Skärgårdens verkliga samhällsunderlag är betydligt större än den fast bosatta befolkningen. I våra skärgårdsområden vistas deltidsboenden i medeltal 80-92 dygn per år, vilket är betydligt mer än före Covid-pandemin. Ökning av deltidsboendenas mängd och mängden besökare utanför högsäsong är av stor betydelse för samhället. Nedan exempel från fyra av skärgårdsstadnes skärgårdsområden:

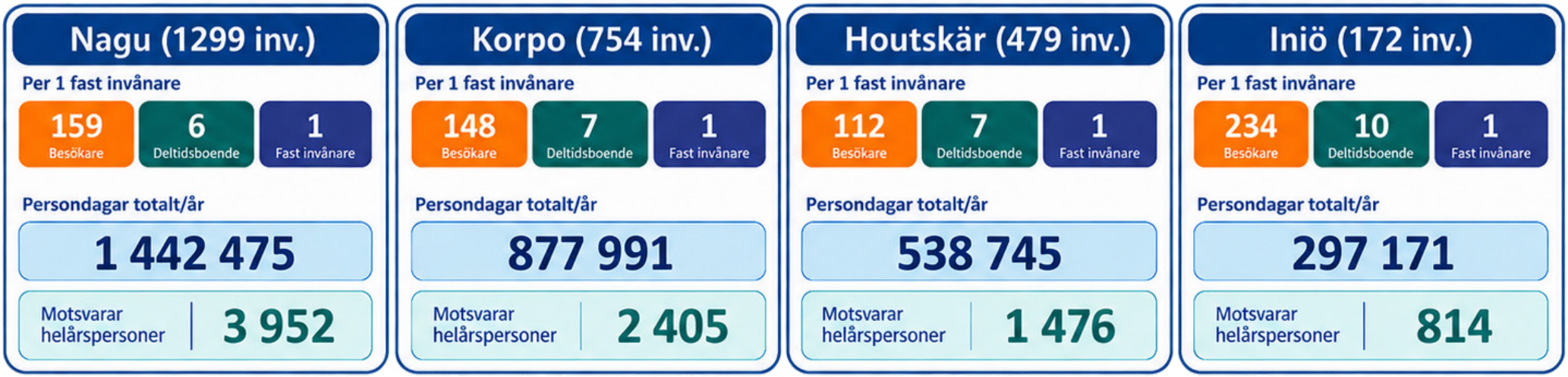

Mätperioder = persondagsr / 365, Källa: Bobarhetsrapport för Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö. | Invånare: Statitiskcentralen 31.12 2025

Inflyttningen till Nagu och Houtskär kommunområden har de senaste åren varit större än utflyttningen, i Pargas, Iniö och Korpo kommunområden vissa år mindre och vissa år större.

Utmaningen har varit att nativiteten är lägre än mortaliteten, vilket lett till en befolkningsminskning .

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pargas	12 103	12 081	11 998	12 021	11 910	11 792
Nagu	1 378	1 358	1 340	1 353	1 324	1 299
Korpo	803	792	788	761	761	754
Houtskär	500	509	508	504	489	479
Iniö	185	180	187	184	178	172

Källa: Statistikscentralen årsvis 31.12

Skärgårdens befolkningsstruktur visar ett starkt behov av både tryggt kvarboende och ny inflyttning. En växande äldre befolkning kräver fungerande vård, vardagsservice, tillgängliga bostäder och transporter nära människorna, medan det låga antalet barn, unga vuxna och personer i arbetsför ålder gör att staden samtidigt måste prioritera bostäder, arbetsplatser, skolor och smidiga vardagslösningar som gör det möjligt för nya invånare och barnfamiljer att etablera sig i skärgården.

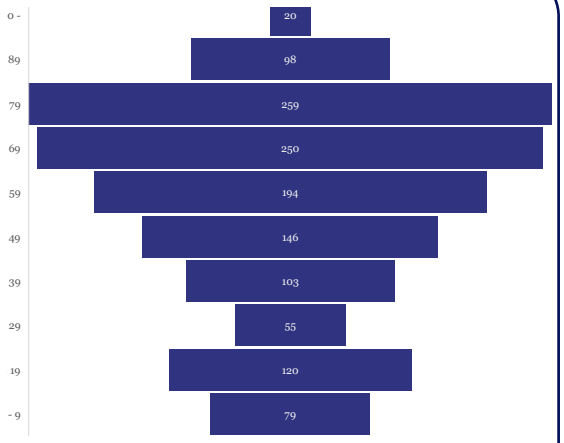

Exempel: Befolkningsstruktur för Nagu 2024

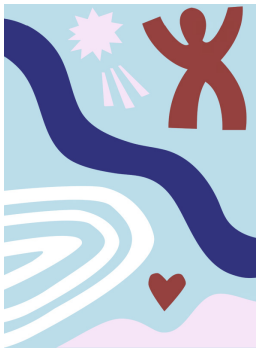

Från hav till hav

En långsiktig utvecklingsplan som syftar till att stärka Pargas centrum, med Norrby och gästhamnen som viktiga knutpunkter. Målet är att skapa en attraktiv, levande och tillgänglig stadskärna som ska locka nya invånare och besökare från hela regionen. Sundet blir centrums pulsåder och många nya bostäder byggs i centrum. Pargasbor, föreningar, fastighetsägare och företag involveras i planeringen för att säkerställa att utvecklingen svarar på lokala behov och önskemål. Projektet tar till vara centrums unika läge nära Åbo och som inkörsport till skärgården.

Från bro till bro

Förbättrade vägförbindelser skapar nya möjligheter för Pargas. Pargasleden förkortar resetiden till Åbo, och Kirjala är den stadsdel som ligger närmast Åbo.

Utvecklingen av Kirjalaön som bostadsområde har stor betydelse för staden. I området finns daghem och skolor på finska och svenska, vilket gör området särskilt lockande för barnfamiljer. Kirjala utvecklas i samarbete med privata markägare.

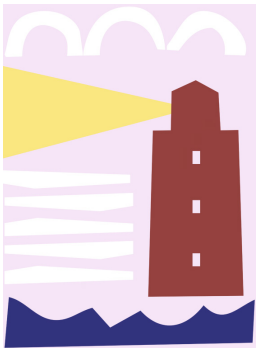

Från fyr till fyr

Pargas är kanske Finlands bäst bevarade hemlighet: en naturskön, välfungerande skärgårdsstad. Här finns allt som behövs för en bra vardag, mindre än en halv timme från Åbo. Med tillväxtprogrammet Från fyr till fyr tar vi sikte på att bygga ett tydligt och trovärdigt varumärke som väcker intresse och stolthet. Genom omsorgsfull profilering definierar vi vilka budskap som ska lyftas fram, till vilka målgrupper de riktas och hur vi stärker bilden av Pargas både regionalt och nationellt.

En särskild kommunikations- och marknadsföringsplan för åren 2025–2029 utformas för att ge riktning och kraft åt detta arbete. Ambitionen är klar: Pargas ska höras, synas och kännas.

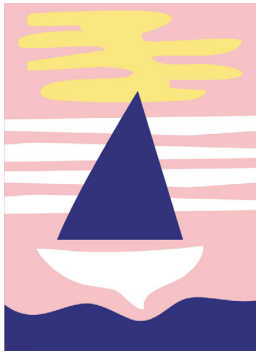

Från hamn till hamn

Från hamn till hamn ska stärka Nagus livskraft och attraktivitet. Under de kommande fem åren utvecklas området med nya tomter för både bostäder och företag. Målet är att skapa utrymme för nya invånare, nya verksamheter och nya idéer.

Projektet knyter samman det som gör Nagu unikt: en stark skärgårdsidentitet, två hamnar och en stor gemenskap av fritidsboende som utgör en potentiell målgrupp för inflyttning.

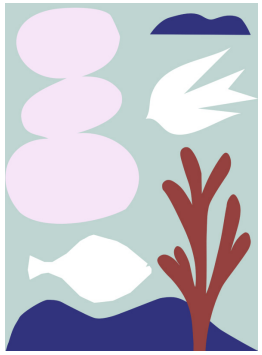

Från ö till ö

Vi vill tillvarata den unika styrkan i världens ötätaste skärgårdsområde, med över hundra bebodda öar och en betydande mängd fritidsinvånare. Med Från ö till ö samlar vi erfarenheter och kartlägger behov. Vi tar i beaktande utmaningar och möjligheter som öborna själva identifierat.

Utifrån detta skapas ett skärgårdsprogram som pekar ut de åtgärder som stärker inflyttning, näringsliv och service i de yttre delarna av staden. Målet är att utveckla livskraften i hela skärgården och samtidigt lyfta fram det som gör öarna till en unik plats att leva, bo och verka på.

S

Skärgårdsstaden Pargas i siffror

Befolkning bakom vattenförbindelser
ca 2 900

Landareal
890 km²

Vattenareal
4 657 km²

Kustlinje
6 348 km

Antal öar
12 424*

Året om bebodda öar
104

Bebyggda öar
1 221

Fritidsbostäder totalt
ca 8 910

Befolkning på öar utan förbindelse
25

Skolor bakom vattenförbindelser
6

Färje- och förbindelsefartygsrutter
23
inkl. privata vägfärjor

Pargas
Parainen